

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 48/20

Λουξεμβούργο, 23 Απριλίου 2020

Απόφαση στην υπόθεση C-507/18
NH κατά Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford

Οι ομοφοβικές δηλώσεις συνιστούν δυσμενή διάκριση στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας όταν γίνονται από πρόσωπο το οποίο έχει ή μπορεί να εκληφθεί ότι έχει καθοριστική επιρροή στην πολιτική προσλήψεων ενός εργοδότη

Σε τέτοια περίπτωση, το εθνικό δίκαιο μπορεί να προβλέπει ότι μια ένωση νομιμοποιείται ενεργητικώς προς άσκηση αγωγής αποζημιώσεως ακόμη και αν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί συγκεκριμένος ζημιωθείς

Με την απόφαση της 23ης Απριλίου 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18), το Δικαστήριο έκρινε ότι εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78¹ (στο εξής: οδηγία για την καταπολέμηση των διακρίσεων), και ειδικότερα στο εννοιολογικό πεδίο της φράσης «όρο[ι] πρόσβασης στην απασχόληση [...] και την εργασία» κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, δηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής, στη διάρκεια της οποίας ο ερωτώμενος κατέστησε σαφές ότι ουδέποτε θα προσλάμβανε ούτε θα απασχολούσε άτομα ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού στην επιχείρησή του, μολονότι κατά τον χρόνο που έγιναν οι δηλώσεις αυτές δεν είχε δρομολογηθεί ούτε προγραμματιστεί οποιαδήποτε διαδικασία πρόσληψης, υπό την προϋπόθεση όμως ότι δεν είναι υποθετική η σύνδεση μεταξύ των δηλώσεων αυτών και των όρων πρόσβασης στην απασχόληση και την εργασία στη συγκεκριμένη επιχείρηση.

Εν προκειμένω, ένας δικηγόρος είχε δηλώσει, στο πλαίσιο συζήτησης που διεξήχθη στη διάρκεια ραδιοφωνικής εκπομπής, ότι δεν επιθυμούσε να προσλαμβάνει ούτε να απασχολεί ομοφυλόφιλους στο δικηγορικό του γραφείο. Θεωρώντας ότι τα λεγόμενά του στοιχειοθετούσαν δυσμενή διάκριση λόγω γενετήσιου προσανατολισμού των εργαζομένων, μια ένωση δικηγόρων η οποία υπερασπίζεται δικαστικώς τα δικαιώματα των λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, διεμφυλικών και μεσοφυλικών ατόμων (LGBTI) τον ενήγαγε ζητώντας αποζημίωση. Κατόπιν της ευδοκίμησης της αγωγής σε πρώτο βαθμό και της επικύρωσης της πρωτόδικης αποφάσεως κατ' έφεση, ο δικηγόρος άσκησε αναίρεση ενώπιον του Corte suprema di cassazione (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ιταλία). Το δικαστήριο αυτό υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία της έννοιας «όρο[ι] πρόσβασης στην απασχόληση [...] και την εργασία» κατά την οδηγία για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Αφού υπενθύμισε ότι η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο αλλά όχι στενά, το Δικαστήριο την ερμήνευσε παραπέμποντάς στην απόφασή του Asociația Accept².

Ειδικότερα, το Δικαστήριο υπογράμμισε, μεταξύ άλλων, ότι δηλώσεις από τις οποίες συνάγεται η ύπαρξη ομοφοβικής πολιτικής προσλήψεων καλύπτονται από την έννοια των «όρο[ι] πρόσβασης στην απασχόληση [...] και την εργασία», ακόμη και αν προέρχονται από πρόσωπο που δεν έχει,

¹ Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16). Η οδηγία εξειδικεύει, στον τομέα τον οποίο καλύπτει, τη γενική αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που κατοχυρώνεται πλέον στο άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

² Απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Απριλίου 2013, Asociația Accept (C-81/12, Ανακοινωθέν Τύπου αριθ. 52/13).

από νομικής απόψεως, την ικανότητα να προβαίνει σε προσλήψεις, υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται ένας μη υποθετικός σύνδεσμος μεταξύ των δηλώσεων αυτών και της πολιτικής προσλήψεων του εργοδότη.

Η ύπαρξη τέτοιου συνδέσμου πρέπει να κρίνεται από τα εθνικά δικαστήρια με βάση το σύνολο των περιστάσεων που χαρακτηρίζουν τις εν λόγω δηλώσεις. Κρίσιμα στοιχεία συναφώς είναι, μεταξύ άλλων, η θέση του ατόμου που προέβη στις δηλώσεις και η ιδιότητα υπό την οποία εκφράστηκε, στοιχεία από τα οποία πρέπει να προκύπτει ότι πρόκειται για άτομο που έχει ή μπορεί να εκληφθεί ότι έχει καθοριστική επιρροή στην πολιτική προσλήψεων του εργοδότη. Τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν επίσης να λαμβάνουν υπόψη τη φύση και το περιεχόμενο των επίμαχων δηλώσεων καθώς και το πλαίσιο στο οποίο έχουν γίνει, ιδίως δε τον δημόσιο ή ιδιωτικό χαρακτήρα τους.

Κατά το Δικαστήριο, η ως άνω ερμηνεία της φράσης «όρο[ι] πρόσβασης στην απασχόληση [...] και την εργασία» δεν κλονίζεται επειδή ενδέχεται να συνεπάγεται περιορισμούς στην άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης. Ως προς το σημείο αυτό, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η ελευθερία έκφρασης δεν είναι απόλυτο δικαίωμα και ότι η άσκησή της μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί προβλέπονται από τον νόμο και ότι σέβονται το βασικό περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος και συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας. Η αρχή αυτή απαιτεί να ελέγχεται αν οι περιορισμοί είναι αναγκαίοι και αν εξυπηρετούν πράγματι είτε σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους αναγνωρίζει η Ένωση είτε την ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των τρίτων. Στην προκειμένη περίπτωση, οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις πληρούνται, δεδομένου ότι οι περιορισμοί απορρέουν ευθέως από την οδηγία για την καταπολέμηση των διακρίσεων και εφαρμόζονται αποκλειστικώς προς υλοποίηση των σκοπών της, ήτοι προς διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση και την εργασία και προς επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας. Επιπλέον, η επέμβαση στην άσκηση της ελευθερίας έκφρασης δεν υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την υλοποίηση των σκοπών της οδηγίας, αφού απαγορεύονται μόνον οι δηλώσεις οι οποίες συνιστούν δυσμενή διάκριση στην απασχόληση και την εργασία. Εξάλλου, οι περιορισμοί που απορρέουν από την οδηγία για την καταπολέμηση των διακρίσεων είναι αναγκαίοι προς διασφάλιση των σχετικών με την απασχόληση και με την εργασία δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία αφορά η οδηγία αυτή. Πράγματι, η ουσία αυτή καθεαυτήν της προστασίας την οποία παρέχει η εν λόγω οδηγία στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας θα μπορούσε να καταστεί φενάκη εάν δηλώσεις που εμπίπτουν στο εννοιολογικό πεδίο της φράσης «όρο[ι] πρόσβασης στην απασχόληση [...] και την εργασία» όπως χρησιμοποιείται στην οδηγία εξέφευγαν του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής είτε διότι έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο ψυχαγωγικής ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής είτε διότι συνιστούν έκφραση προσωπικής άποψης του ατόμου που τις έκανε.

Τέλος, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν αντιβαίνει στην οδηγία για την καταπολέμηση των διακρίσεων η ιταλική ρύθμιση η οποία αναγνωρίζει άνευ ετέρου ενεργητική νομιμοποίηση προς άσκηση αγωγής με αντικείμενο την εξασφάλιση της τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία και, ενδεχομένως, την καταβολή αποζημίωσης σε ένωση δικηγόρων της οποίας ο καταστατικός σκοπός είναι να υπερασπίζεται δικαστικώς τα άτομα ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού και να προάγει την καλλιέργεια και τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτής της κατηγορίας ατόμων, λόγω ακριβώς του προαναφερθέντος σκοπού και ανεξαρτήτως του τυχόν κερδοσκοπικού της χαρακτήρα, σε περίπτωση που συντρέχουν πραγματικά περιστατικά τα οποία ενδέχεται να στοιχειοθετούν δυσμενή διάκριση, κατά την έννοια της ως άνω οδηγίας, εις βάρος της συγκεκριμένης κατηγορίας ατόμων και χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί συγκεκριμένο άτομο που ζημιώθηκε.

Το Δικαστήριο διευκρίνισε επ' αυτού ότι η οδηγία, μολονότι δεν επιβάλλει την αναγνώριση ενεργητικής νομιμοποίησης σε μια ένωση όπως η μετέχουσα στην κύρια δίκη όταν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί συγκεκριμένος ζημιωθείς, παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ διατάξεις πιο ευνοϊκές για την προστασία της αρχής της ίσης μεταχείρισης από εκείνες τις οποίες προβλέπει η ίδια. Εναπόκειται στα κράτη μέλη που προβαίνουν σε τέτοια επιλογή να αποφασίσουν υπό ποιες προϋποθέσεις μια ένωση όπως η μετέχουσα στην κύρια δίκη μπορεί να κινήσει ένδικη διαδικασία ζητώντας να διαπιστωθεί η ύπαρξη δυσμενούς διάκρισης και να επιβληθούν οι σχετικές κυρώσεις. Ειδικότερα, εναπόκειται στα κράτη

μέλη αυτά να καθορίσουν αν ο κερδοσκοπικός ή μη χαρακτήρας της ένωσης θα επηρεάζει την ενεργητική της νομιμοποίηση προς κίνηση τέτοιων διαδικασιών και να διευκρινίσουν τις συνέπειές τους, ιδίως δε τις κυρώσεις στις οποίες θα μπορούν να καταλήξουν και οι οποίες θα πρέπει, όπως ορίζεται στο άρθρο 17 της οδηγίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων, να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές, περιλαμβανομένης και της περίπτωσης κατά την οποία δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί συγκεκριμένος ζημιωθείς.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582